

Gujarati translation Daria Fo's Message on World Theatre Day 2013

એક્ટરો, રંગકર્મીઓને દેશનિકાલ કરો !

ઘણા વખત પહેલાંથી ઈટલિની સત્તાએ અગાઉ કોમેદિયા દેલ આર્તની નાટ્યમંડળીઓને ઈટલિમાંથી કાઢી મૂકીને અસહિષ્ણુતા બતાવી હતી.

આજે નાટક કરતી કંપનીઓ અને નટમંડળીઓને આ કટોકટીને લીધે નાટકના જાહેર મંચો, થિયેટર બિલ્ડિંગો અને પ્રેક્ષકો શોધવાની તકલીફ પડે છે. જે નટો કે નટમંડળીઓ તીખા, ધારદાર કટાક્ષોથી પોતાની વાત કહેતા હોય એને અંકુશમાં રાખવા માટે સત્તાવાળાઓને ધ્યાન આપવું નથી પડતું કારણ કે હવે તો એક્ટરો લોકોને સંબોધી શકે એવી જગ્યા જ રહી નથી.

ઉલટું, જાગૃતિકાળ દરમ્યાન આ કોમેદિયા દેલ આર્તના કલાકારોને જોવા, સાંભળવા વિશાળ જનમેદની ખડી થઈ જતી એને રોકવા માટે ઈટાલીના સત્તાવાળાઓને ભારે જહેમત ઉઠાવવી પડતી.

એ તો બધાં જાણે જ છે કે સુધારાનો વિરોધ થતો હતો એ વર્ષોમાં કોમેદિયા દેલ આર્તના નટોએ મહાપ્રયાણ કર્યું હતું, કારણ કે રોમ જેવા પવિત્ર શહેરને અને આખા ઈટાલીને દુભવવાનો એમના પર આક્ષેપ, હતો કારણ કે રોમમાં નાટક ભજવવાની જગ્યાનો નાશ કરવાનું આ સુધારાવિરોધી કાળ દરમ્યાન ફતવો બહાર પડ્યો હતો. ૧૬૯૭માં બુર્જવા લોકોમાંય જે રૂઢિચુસ્ત લોકો હતા અને મોટા ભાગના ધર્મગુરુઓની સતત માંગણીના પરિણામે પોપ ઈનોસન બારમાએ તોરદીનોના થિયેટરને તોડી પાડવાનો હુકમ કર્યો હતો. નીતિમત્તાના આગ્રહીઓએ આક્ષેપ મૂક્યો હતો કે આ થિયેટરમાં અસંખ્ય અશ્લીલ નાટકો ભજવાયાં હતાં.

સુધારા વિરોધી વર્ષોમાં ઉત્તર ઈટલીમાં સક્રિય કાર્ડિનલ કારલો બોરમિયોએ મિલ્લાન શહેરના એના વહાલાં અનુયાયીઓને મુક્ત કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી, એ બતાવવા માટે કે કલા તો આધ્યાત્મિક શિક્ષણનું સર્વોચ્ચ વાહન છે, જ્યારે થિયેટર ઉચ્છૃંખલ શ્લીલતાનું પ્રતીક છે. આ કાર્ડિનલે પોતાના સાથીદારોને ઉદ્દેશીને જે પત્ર લખેલો એમાં લગભગ આ મતલબનો સંદેશો આપ્યો હતો :

“દૂષણને મૂળમાં જ ડામી દેવા ગંદા ભાષણોના આલેખોને બાળી નાંખવા, માણસ જાતની સ્મૃતિમાંથી જ એને ભૂંસી નાખવા અને સાથો સાથ પેલાં બધાં ભાષણોને છપાવીને લોકો સુધી પહોંચાડવામાં સત્તા દ્વારા કાફરો સામે કાયદાકીય કામ લેવામાં અમે પાછું વળીને જોયું નથી. જો કે અમે જ્યારે જાગૃત નહોતા ત્યારે શેતાને એની બદમાશી પ્રસરાવવા ખૂબ મહેનત કરી. પેલાં બધાં પુસ્તકોમાંથી વાંચીને જે મનમાંથી ઊતરે એ કરતાં, આંખેથી જે દેખાય અને સંભળાય એ માનવોમાં ખૂબ જ ઊંડે ઊતરતું હોય છે. ચોપડીઓમાં છપાયેલાં મૃત શબ્દો કરતાં ઉચ્ચરિત શબ્દો અને એની સાથે ઉચિત અભિનયથી યુવાન છોકરા-છોકરીઓના મનમાં કેટલાં વિનાશક વિચારો ફેલાઈ શકે ! તેથી આપણે જે અનિચ્છનીય તત્ત્વોને જે રીતે સમાજજીવનમાંથી ધકેલી દઈએ છીએ એ જ રીતે આપણા શહેરોમાંથી રંગભૂમિના કાર્યકરોને દેશનિકાલ કરવા જોઈએ.”

પરિણામે અમે અને અમારી થિયેટરની કલાને શીખવા માંગતા યુવાનો સાથે મહાપ્રયત્ને કરવામાં આવે જેથી આ કટોકટી નિવારી શકાય. આ રીતે જ કોમેદિયા દેલ આર્તના થિયેટર સર્જકોને ઉગારી શકશે અને તેઓ નવી રજૂઆતો માટે પ્રેરણા પામશે.

[Translated in Gujarati by Has Mukh Baradi, Director : TMC, Ahmedabad]